

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamo
kirjaamo@stm.fi.

Oulun kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollosta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta siten, että sillä parannetaan opiskeluterveydenhuollon palvelujen laatua ja saatavuutta sekä turvataan yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille. Lakiesityksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestää Kansaneläkelaitos ja tuottaa Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö (YTHS).

Oulun kaupungin mielestä nykyisellä Oulun kaupungin hyvinvointipalveluiden opiskeluterveydenhuollon toimintamallilla on tuotettu laadukkaat ja hyvin saatavat palvelut 2. asteen opiskelijoille ja korkeakouluopiskelijoille. Oulun kaupungissa opiskeluterveydenhuolto on järjestetty jo 1990-luvulta alkaen hallinnollisesti terveystalveissa omassa opiskeluterveydenhuollon yksikössä, jossa on ollut opiskeluterveydenhuoltoon erikoistunut ja koulutettu henkilöstö. Nykyisin Oulun kaupungin Kontinkankaan hyvinvointikeskuksen opiskeluterveydenhuollon yksikössä toimii 12 terveydenhoitajaa, 1 psykiatrinen sairaanhoitaja ja 1 lähihoitaja toimistotehtävissä sekä lääkäriyöpanosta vaihdellen 3,5-4,3. Lääkäriyöpanos on vaihdellut johtuen mm. kutsuntatarkastuksista, jotka tehdään Oulussa keskitetysti opiskeluterveydenhuollon yksikössä keväisin.

Oulun kaupungin opiskeluterveydenhuollon ennaltaehkäisevä palvelu ja sairaanhoito on järjestetty Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) mukaisesti yhtenä kokonaisuutena opiskeluterveydenhuollon yksikössä. Kiireellinen sairaanhoito on järjestetty 2015 alkaen perusterveydenhuollossa opiskelijan omalla osoitteenmukaisella terveysasemalla tai hyvinvointikeskuksessa akuuttivastaanotolla. Vuonna 2015 aloitettiin uutena toimintamallina akuutti, ajanvaraukseton vastaanotto, johon asiakkaat voivat tulla kiireellisissä tai uusissa aikaisemmin tutkimattomissa sairaanhoidollisissa pulmissa ilman ennakkoivaa puhelinsoittoa tai ajanvarausta. Asiakkaan ongelma pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan samalla käynnillä tai tarvittaessa ohjaamaan ajanvaraukselliseen toimintaan. Nykyisin akuuttivastaanotto on valinnanvapauden piirissä, joten opiskelija voi mennä minne tahansa Oulun kaupungin hyvinvointikeskukseen tai terveyskeskukseen hoidon tarpeen arviointiin tai kiireelliseen hoitoon. Akuuttivastaanotolle voi tulla ilman ajanvarausta tai varata ajan netistä.

Akuuttivastaanotto on hoitajan vastaanottoa, mutta samalla käynnillä tarvittaessa pääsee myös lääkärin vastaanotolle.

Oulun kaupungissa asianmukaisilla toimintamalleilla, konsultoinnilla ja yhteistyöllä sairaanhoito on järjestetty niin, että opiskeluterveydenhuollolla säilyy koordinaatiovastuu opiskeluterveydenhuollon kokonaisuudesta. Samoin huolehditaan tiedonkulusta niin, että varsinkin paljon palveluita tarvitsevat opiskelijat ja runsaasti oireilevat opiskelijat ohjautuvat perusterveydenhuollosta opiskeluterveydenhuollon seurantaan. Opiskelijoiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraatio toteutuu hyvinvointikeskusmallissa, koska hyvinvointikeskuksissa työskentelevät myös sosiaali- ja perhepalveluiden sosiaalityöntekijät ja -ohjaajat, jotka tuottavat aikuisten ja nuorten sosiaalipalvelut alueelle. Kuitenkin valinnanvapauden myötä opiskelijoiden ohjautuminen eri hyvinvointikeskusten ja terveysasemien vastaanotoille kiireellisissä terveydenhuollon asioissa on pirstaloittanut opiskelijoiden palveluita ja erityisen tärkeää on ollut järjestää toimintamalli niin että opiskeluterveydenhuollolla säilyy koordinaatiovastuu opiskelijoiden palveluista. Oulun kaupunki pyytää jatkossa kiinnittämään tähän huomiota lakiesityksessä.

Oulun kaupungissa on myös huomioitu, että suurin opiskelukykyyän vaikuttava tekijä näyttää olevan opiskelijoiden mielenterveysongelmat. Opiskeluterveydenhuollon yksikössä on järjestetty suunnitelmallinen psykiatrin konsultaatio henkilöstölle kuukausittain. Lisäksi Kontinkankaan hyvinvointikeskuksessa toimivaa psykiatria on voinut konsultoida päivystyksellisesti joka toinen viikko. Koulutuksen ja konsultoinnin myötä opiskeluterveydenhuollon henkilöstön mielenterveys-työn osaaminen on syventynyt. Oulun kaupungin hyvinvointikeskusten vastaanotoilla toimii yhteensä 18 psykiatrista sairaanhoitajaa, jotka ovat tuottaneet myös palveluita opiskelijoille. Jatkossa tulisi huomioida erityisen tärkeänä mielenterveys-työn osaaminen ja riittävä resurssi.

Nykytilanteessa kunnat ovat järjestäneet opiskeluterveydenhuollon ja sopineet YTHS:n kanssa yliopiston opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä. Kunnallinen opiskeluterveydenhuolto ja YHTS eivät ole pystyneet tuottamaan varsinkaan kiireellistä hoitoa. Potilailla on mahdollisuus valita oma terveysasema ja erikoissairaanhoidon yksikkö kaikista Suomen julkisista terveysasemista ja sairaaloista. Valinta ei tällä hetkellä koske mm. opiskeluterveydenhuoltoa. Tämä YTHS:n sekä kunnallisten palveluiden rinnakkainen käyttö on johtanut hoitokokonaisuuksien pirstoutumiseen ja palveluiden epätarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Oulun kaupunki pitää tärkeänä, että jatkossa opiskeluterveydenhuollon ennaltaehkäisevä palvelu ja sairaanhoito järjestetään Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) mukaisesti yhtenä kokonaisuutena opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneessa yksikössä sisältäen myös kiireellinen

sekä kiireetön sairaanhoito koskien myös suun terveydenhuoltoa sekä mielenterveyspalveluita. Näin huomioidaan parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijoiden sairauksien vaikutus opiskelukykyyn, mitä lakiesitys myös korostaa. Opiskelijoiden sairaanhoidon jakautuminen useille eri tuottajille varsinkin tulevaisuudessa valinnanvapauden myötä pirstaloittaa palveluita ja opiskelijoiden toimintaympäristön huomioiminen on vaarana jäädä huomioimatta.

Oulun kaupungin mielestä esitetyssä rahoitusmallissa, jossa korkeakouluopiskelijat maksavat veroluonteisen terveydenhoitomaksun ja käynnit YTHS:n palveluissa olisivat maksuttomia, johtaa osittain päällekkäisiin maksuihin siltä osin, kun valinnanvapauden myötä opiskelijat ovat oikeutettuja myös muiden tuottajien terveydenhuoltopalveluihin ja näissä muissa palveluissa yli 18-vuotiaalta peritään palveluista asetuksen mukaiset maksut.

Oulun kaupunki pyytää myös huomioimaan, että lakiehdotus rajaa pois YTHS:n palveluiden piiristä jatko- sekä ulkomaalaiset vaihto-opiskelijat, mutta toisaalta korostetaan valtakunnallisen palveluntuottajan tuomia etuja opiskelijoiden liikkuvuuden kannalta. Näiden ryhmien sisällyttäminen YTHS:n palveluiden piiriin on siten tarkoituksenmukaista.

Oulun kaupungin mielestä maakuntien järjestämistä loisi yhdenmukaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut kaikille opiskeluryhmille ja edistäisi palvelujen toiminnallista integraatiota. Koska maakunnilla kuitenkin tulee olemaan varsin laaja päätösvalta palveluiden palvelukuvausten suhteen, olisi YTHS:n palveluiden yhteensovittaminen eri maakuntien palvelukuvausten kanssa kuitenkin vaikeaa ja näin vaarantuisi yhdenmukaisuus ja tasavertaisuus opiskelijoiden palveluissa.

Lakiesityksen 3§:ssä kuvataan palveluiden sisältö terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisesti. Opiskeluterveydenhuollon palveluiden tulee havaita myös opiskelijan erityinen tuen tarve ja ohjata hänet tarvittaessa lisätutkimuksiin sekä psykoterapiaan. Nämä jatkotoimet psykoterapiat mukaan lukien kuuluisivat maakunnan kustannettaviksi. Oulun kaupunki pitää tärkeänä, että toimintamalli ja sen rahoitus toteuttavat jatkossa näiden palveluiden hyvän saatavuuden.

Oulun kaupunki pitää erityisen tärkeänä lakiesityksen 12§:n palveluiden yhteensovittamista. Lakiesityksen mukaan YTHS:llä on tehtävä koordinoita myös opiskelijoiden toiminta-, opiskelu- ja työkyvyn tuen sekä kuntoutuksen prosesseja. Tämä edellyttää YTHS:ltä laajaa sotekeskusten ja maakunnan palveluiden sisälön tuntemusta ja yhteistyön huomioimista eri palveluntuottajien kanssa. Maakunnilla on jatkossa laaja järjestämistä sosiaali- ja terveyspalveluista, joita voivat olla tuottamassa maakunnan liikelaitoksen lisäksi asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla lukuisia eri yksityisen tai 3. sektorin tuottajia. Esimerkiksi vammaisen opiskelijan palvelukokonaisuus voi sisältää laajasti eri toimijoiden tuottamaa ja järjestämää palvelua. Tällä hetkellä YTHS toimii varsin erillään

muusta palveluverkosta, joten Oulun kaupunki pitää erityisen tärkeänä, että yhteistyötä tältä osin tulee huomattavasti lisätä.

Oulussa 14.5.2018

Kirsti Ylitalo-Katajisto
Hyvinvointijohtaja

Liisa Kylmänen
vs. terveystoiminnanjohtaja